

شبکه نهادهای جامعه مدنی افغانستان برای تحکیم پروسه انتخابات "اکسین" یک شبکه افغانی با بیش از ۱۶۳ نهاد عضو بوده و برای ترویج انتخابات شفاف، آزاد و عادلانه در افغانستان فعالیت می‌نماید.

انکشافات و چالش‌ها در برابر روند اصلاحات انتخاباتی افغانستان

گزارش ماهوار

سپتامبر ۲۰۱۵ میلادی

کمیسیون ویژه اصلاحات انتخاباتی منحیث یکی از پیش شرط‌های توافق نامه سیاسی میان رهبران حکومت وحدت ملی، با صدور فرمان شماره ۴۰ مؤرخ ۱۳۹۴/۴/۲۵ ریاست جمهوری با ترکیب ۱۴ عضو (۱۳ تن افغان و یک تن از اتباع خارجی، معاون نماینده خاص سرمنشی ملل متحد در افغانستان) ایجاد و بتاريخ ۳۱/ ۴/ ۱۳۹۴ با اشتراک محترم داکتر عبدالله رئیس اجرائیه حکومت وحدت ملی، نخستین جلسه کاری خویش را به منظور ارایه پیشنهادات اصلاح نظام انتخاباتی برای نیل به اهداف زیر برگزار نمود:

- زمینه سازی برای برگزاری انتخابات شفاف، آزاد و عادلانه
- جلوگیری از تخطی‌ها، تخلفات و تقلبات انتخاباتی
- تأمین شفافیت در مراحل مختلف پروسه انتخابات
- احیای دوباره اعتماد مردم بر روند انتخابات
- کاهش مصارفات انتخاباتی و
- نهادینه سازی انتخابات منحیث یک روند حقوقی و ملی و یگانه وسیله تحکیم دموکراسی در افغانستان

کمیسیون بعد از آغاز به کار، با تهیه یک پلان کاری روی موضوعات ذیل متمرکز نموده تا یک بسته‌ای پیشنهادی عملی را به حکومت وحدت ملی پیشکش کند:

- بررسی ساختارها و ظرفیت‌های تشکیلاتی کمیسیون‌های برگزارکننده انتخابات (لایحه وظایف، طرزالعمل‌ها و صلاحیت‌های کاری...)
- جستجوی راه حل‌ها و ایجاد پالیسی‌های مناسب به منظور ایجاد شفافیت و ثبات پایدار در سیستم انتخاباتی افغانستان

ضمناً به منظور آوردن اصلاحات در نظام انتخاباتی کشور، کمیسیون کار خویش را بیشتر متمرکز به ارایه پیشنهادات در سه مرحله ذیل نمود:

۱. در کوتاه مدت: فراهم آوری تسهیلات و آوردن اصلاحات بخاطر برگزاری انتخابات ولسی جرگه و شوراهای ولسوالی‌ها

۲. در میان مدت: بخاطر راه اندازی انتخابات شفاف ریاست جمهوری در سال ۲۰۱۹

۳. دزار مدت: برای متبانی انتخابات‌های آینده

کمیسیون ویژه اصلاحات انتخاباتی به منظور زمینه سازی برای برگزاری انتخابات شفاف، آزاد و عادلانه، تقویت نظام مردم سالار، جلب مشارکت و اعتماد مردم به نهادهای برگزارکننده انتخابات، تحکیم حاکمیت قانون و جلوگیری از تخطی‌ها، تخلفات و تقلب‌های انتخاباتی اجراءات خود را در دو بوع ذیل انجام دادند.

- تنظیمات داخلی به منظور ترتیب طرز العمل و ایجاد دو کمیته کاری برای کمیسیون
- اجراءات عملی به منظور مطالعه قانون انتخابات، قانون تشکیل، وظایف و صلاحیت‌های کمیسیون مستقل انتخابات و کمیسیون شکایات انتخاباتی، مطالعه طرز العمل‌های کمیسیون‌ها، مطالعه پیشنهادات و نظریات کتبی نهادهای انتخاباتی و شخصیت‌های نخبه و نشست‌های مشورتی و نظرخواهی با نهادهای و مؤسسات داخلی و خارجی مرتبط به انتخابات بشمول فیفا، تیف و ایوا زیر چتر شبکه اکسین و سایر دست‌اندرکاران انتخابات، نهادهای مدنی و سیاسی، علمی و دینی، رسانه‌ها، زنان و جوانان و محاسن سفیدان

هكذا کمیسیون تصمیم گرفت تا همزمان با مطالعه قوانین و نشست‌های مشورتی با دست‌اندرکاران انتخابات در مرکز، ملاقات‌های مشورتی و نظرخواهی را با گروه‌های مختلف مردم به سطح ولایات داشته باشد تا نظر مردم در مورد اصلاح نظام انتخاباتی نیز پرسیده شود. بدین منظور شبکه اکسین زمینه نشست‌های مشورتی را در هفت زون کشور بشمول کندز، بلخ، بامیان، هرات، کندهار، خوست و ننگرهار مساعد ساخته و نماینده کمیسیون ویژه اصلاحات انتخاباتی در دو نشست شبکه در بلخ و ننگرهار اشتراک نموده و نظریات مردم را از نزدیک استماع نمودند.

شبکه اکسین در این خصوص یک کنفرانس ملی پیرامون اصلاح نظام انتخاباتی را بتاريخ ۱۰ سنبله ۹۴ با اشتراک نماینده‌گان ارشد ریاست جمهوری و ریاست اجراییه، روسای کمیسیون‌های مختلف شورای ملی، نماینده احزاب سیاسی، زنان و جوانان، اساتید پوهنتون‌ها و رسانه‌های ملی و بین‌المللی را در هوتل انترکانتیننتال برگزار نمود. رئیس کمیسیون ویژه اصلاحات انتخاباتی شاه سلطان عاکفی در این کنفرانس از تلاش‌های نهادهای جامعه مدنی بویژه اکسین برای فراهم کردن حمایت تحلیکی برای اصلاح نظام انتخاباتی کشور ابراز قدردانی نمود. شبکه اکسین نظریات گردآورده شده مردم در نشست‌های مشورتی را توحید و طی یک بسته پیشنهادی به کمیسیون ویژه اصلاحات انتخاباتی سپرد.

نشست‌های مشورتی پیرامون اصلاح نظام انتخاباتی:

در این نشست‌ها یک سلسله موضوعات مرتبط به انتخابات از قبیل: امنیت انتخابات، اصلاح نظام انتخاباتی، نقش احزاب و حضور زنان در روند انتخابات، فهرست رای دهنده‌گان و تقسیم حوزه‌های انتخاباتی، سرنوشت کارت‌های رای دهی موجود، شرط تحصیل برای عضویت در شورای ملی، تعداد مراکز رایدهی، میکائیزم رسیده‌گی به اعتراضات و شکایات انتخاباتی، چگونگی کمیته گزینش، شرایط عضویت و تقرر اعضای کمیسیون‌های انتخاباتی، پاسخگو ساختن کمیسیون‌های انتخاباتی، کاهش مصارفات انتخابات، تقویت نظارت بر روند انتخابات، تأمین شفافیت در پروسه انتخابات و برخورد با متقلبین تقلبات انتخاباتی به بحث گرفته شده و نظریات اشتراک‌کننده‌گان در پیوند به آن طی مباحثات گروهی پرسیده شد.

در این نشست‌ها اکثر مردم به این نظر بودند که در صورت نبود امنیت لازم، انتخابات با مشکلات جدی مواجه می‌باشد. آنها به این عقیده بودند که سیستم فعلی انتخابات (رای واحد غیر قابل انتقال SNTV) پاسخگو نیازمندی‌های کنونی نبوده و خواهان تغییر آن بودند. آنها خواهان نقش بیشتر زنان در سیستم دولتی از طریق سهم‌گیری فعال در امور انتخابات و حضور پررنگ در نهادهای انتخاباتی بودند؛ آنها مشخصاً خواهان ۳۰ فیصد سهمیه (کسی‌ها برای زنان در شوراهای ولایتی و ولسوالی) بودند. کوچکتر شدن حوزه‌های انتخاباتی بر مبنای نفوس در سطح ولایت در انتخاباتی ولسی جرگه نیز یکی از خواست‌های جدی مردم در این نشست‌ها بود. اکثریت دیگری خواهان تمهید لست رای دهنده‌گان بر اساس تذکره تابعیت و تعداد بیشتری هم خواهان شرط تحصیلی برای عضویت شورای ملی، تعیین مراکز رایدهی در محلات مناسب و قابل دسترسی بودن و پاسخگو ساختن کمیسیون‌های انتخاباتی از عملکرد و اجراءات شان بودند؛ ارجاع تقلبات انتخاباتی به تعقیب عدلی، کاهش مصارفات انتخاباتی و تقویت نظارت بر روند انتخابات نیز از جمله خواست‌های جدی اشتراک‌کننده‌گان این نشست‌ها بودند.

اکثر ملاقات‌شونده‌ها تقاضا داشتند تا متقلبین انتخابات گذشته (هر کس که باشد) که باعث دلسردی مردم از انتخابات شده، با حیثیت و وقار افغانستان بازی کرده و انتخابات افغانستان را در سطح ملی و بین‌المللی بد نام ساخته‌اند، مورد باز پرس قرار گیرند، تا اعتماد از دست رفته مردم بر روند انتخابات دوباره احیا و برای سایرین در آینده مایه عبرت باشد. اکثریت مطلق (حدود ۹۰٪) ملاقات‌شونده‌ها از اجراءات کمیسیون‌های انتخاباتی ناراض بوده و خواهان برطرفی کمیشنران آنها بودند.

در ضمن اعضای کمیسیون ویژه اصلاحات انتخاباتی طی یک ماه گذشته، در کابل و هفت ولایت یاد شده ملاقات‌ها و مشوره‌های با مردم داشته و نظریات آنها را در موارد مختلف فوق‌الذکر استماع و با درك نظریات و پیشنهادات شهروندان، بخصوص اهل خبره، متخصصین امور

انتخابات، رهبران سیاسی و اجتماعی و فعالان جامعه مدنی بعد از مطالعه و تحلیل مسایل مربوط به انتخابات به منظور بهبود روند انتخابات افغانستان و بخاطر احیای اعتماد مردم بر این پروسه ملی و تأمین شفافیت در انتخابات آینده کشور اصلاحات بنیادین را طی یک بسته پیشنهادی که شامل ده طرح میباشد به حکومت وحدت ملی تسلیم نمود.

بسته پیشنهادی کمیسیون اصلاحات انتخاباتی

کمیسیون ویژه طی فعالیت‌های شبانه روزی و استماع نظریات تمام جوانب ذیدخل در انتخابات، یک بسته پیشنهادی برای اصلاح نظام انتخاباتی را تهیه و آن را به ریاست اجراییه تسلیم نمود. این طرح پیشنهادی دارای ۱۰ مورد پیشنهاد بوده که خوشبختانه بر اساس اظهارات رییس و معاون کمیسیون ویژه اصلاحات انتخاباتی، اکثریت پیشنهادات شبکه آکسین طور مثال: ۲۵ در صد سهمیه برای زنان در انتخابات شوراهای ولایتی و شوراهای ولسوالی ها، تغییر سیستم انتخابات، ایجاد کمیته گزینش... در این طرح در نظر گرفته شده است.

هکذا بسته پیشنهادی کمیسیون ویژه اصلاحات انتخاباتی طی یک فرمان جداگانه رئیس جمهور محمد اشرف غنی مورد تأیید قرار گرفته؛ صرف در مورد سه طرح آن به کمیسیون اصلاحات انتخابات دستور داده شده تا در مورد جنبه های حقوقی، تخنیکی و عملی آن غور و مطالعه بیشتر کند.

درین فرمان، رئیس جمهور غنی آنچه را پیشنهاد های مرحله اول کار کمیسیون ویژه اصلاحات انتخاباتی برای اصلاحات در کوتاه مدت خوانده شده، تأیید کرده است و از میان ده تغییری که در بسته پیشنهادی جا داده شده، هفت ماده مورد تأیید رئیس جمهور قرار گرفته است که قرار ذیل است.

۱. ترتیب فهرست رای دهنده‌گان بر اساس تذکره تابعیت و چگونگی رای دهی؛
۲. تجدید نظر در تعیین مراکز رای دهی به منظور دسترسی آسان مردم به مراکز رای دهی در روز انتخابات؛
۳. بهبود ساختار های انتخاباتی یعنی کمیسیون های انتخاباتی؛
۴. دادن ۲۵ درصد سهمیه به زنان در کرسی های شورا های ولایتی و ولسوالی ها؛
۵. استفاده از ماموران دولت، استادان پوهنتون ها و معلمان مکاتب به عوض استخدام بیش از صد هزار کارمند موقت در روز انتخابات؛
۶. اختصاص یافتن ۸۵ کرسی ولسی جرگه برای احزاب سیاسی؛
۷. ابطال کارت های رای دهی فعلی.

رئیس جمهور غنی در نشست کابینه، به کمیسیون ویژه اصلاحات انتخاباتی دستور داد تا در مورد جنبه های حقوقی، تخنیکی و عملی سه پیشنهاد ذیل که به بحث و مرور فرستاده شده است، غور و مطالعه بیشتر صورت گیرد. این سه پیشنهاد عبارت اند از:

۱. کوچک ساختن حوزه‌های انتخاباتی با در نظر داشت نفوس هر ولایت؛
۲. ایجاد کمیته شفافیت؛ و
۳. اختصاص یک ثلث کرسی‌های ولسی جرگه به احزاب سیاسی

نتیجه گیری

علیرغم تأخیر در ایجاد کمیسیون ویژه اصلاحات انتخاباتی، این کمیسیون توانست در نتیجهی تلاش‌های خستگی ناپذیر بسته‌ی پیشنهادی را که شامل ۱۰ مورد پیشنهاد برای اصلاح نظام انتخاباتی می‌باشد، قبل از وقت معین در کوتاه مدت آماده و به حکومت وحدت ملی پیشکش نماید. خوشبختانه اکثریت پیشنهادات این بسته پیشنهادی از طرف رئیس جمهور طی فرمان جداگانه ای تأیید و صرف از کمیسیون ویژه خواسته شده تا در قسمت سه طرح دیگر این بسته پیشنهادی غور بیشتر صورت بگیرد تا کمیسیون مرحله دوم فعالیت هایش را سریعتر آغاز نماید.

بدون شک این انکشافات تأثیر شگرفی را در روند انتخابات، روحیه اعتماد سازی مردم نسبت به پروسه انتخابات و مشارکت وسیع مردم در انتخابات های آینده به بار خواهد آورد. ضمناً هرگونه انکشاف مثبت در این روند موجب تشویق جامعه جهانی در همکاری و کمک به این روند خواهد شد که این خود مشروعیت نظام آینده را در افغانستان تضمین خواهد نمود.